

Ρέκβιεμ για ένα χρυσοπράσινο φύλλο

Του Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

Εδώ και έναν μήνα η συζήτηση για το δημοψήφισμα («Ναι» ή «Όχι» στο Σχέδιο Αναν για την επίλυση του Κυπριακού) λυσσομανά στην Αθήνα. Μιλάνε όλοι εκτός από αυτούς που έπρεπε να μιλήσουν πρώτοι και καθαρά. Η κυβέρνηση Καραμανλή σιωπά. Τα προσχηματικά επιχειρήματα δεν λείπουν και θα αναπτύσσονται με ολοένα και πιο επιθετικό τρόπο εναντίον όσων τολμούν να αμφισβητήσουν την ακηδία τους. Η αλήθεια όμως όσο περνούν οι ημέρες όλο και δυσκολότερα θα είναι δυνατόν να μασκαρευθεί. Πιστοί στα διδάγματα αυτού του μετεμφυλιακού σπαθοφόρου ιδρυτή της παράταξής τους, του στρατάρχη Παπάγου, θέλουν «να δοξασθούν κρυπτόμενοι» και «να αναδειχθούν σιωπούντες».

Μιλούν βέβαια άλλοι. Πολλοί άλλοι. Όσοι έχουν κάτι να πουν. Και δυστυχώς όσοι έχουν θέση καπαρωμένη στην τηλεοπτική δημοκρατία μας. Ανάμεσά τους και πολλά θλιβερά ψώνια της πολιτικής ζωής που μόλις πριν από έναν μήνα ο ελληνικός λαός αποδοκίμασε πανηγυρικά (μερικούς για πολλοστή φορά). Αποδεικνύεται έτσι εκ νέου ότι τα ψώνια είναι αμείλικτα.

Και όλοι όσοι μιλούν ξεκινούν λέγοντας ότι βεβαίως «οι Κύπριοι είναι εκείνοι που θα αποφασίσουν» και ότι «δεν πρέπει να προσπαθούμε να επηρεάσουμε τους Κυπρίους» και ότι «το Όχι επιτέλους δεν θα είναι καταστροφή και τέλος» γιατί, ό,τι και αν αποφασίσουν οι Κύπριοι, η Ελλάδα θα είναι στο πλευρό τους. Μερικοί εκστρατεύουν εναντίον των αντιπάλων της άποψής τους και τους κατηγορούν για «βιασμό της θέλησης του κυπριακού λαού», «έλλειψη δημοκρατικής ευαισθησίας» και άλλα τέτοια.

Αυτά ιδίως τα λένουν με πάθος μερικοί βρικολακες του 1974, κουκουλοφόροι εκτελεστές και καταδότες της ΕΟΚΑ (Β) και απολογητές και πράκτορες της χούντας που ανέτρεψε τη νόμιμη κυβέρνηση της Κύπρου και οδήγησε το μαρτυρικό νησί στην τραγωδία της de facto διχοτόμησης.

Θα μιλήσω μόνο μια φορά ολοκληρωμένα. Σε τούτες εδώ τις σελίδες. Απερίφραστα δηλώνω ότι θεωρώ πως έχω αυτό το δικαίωμα και την ιστορική ευθύνη και υποχρέωση να το πράξω. Και ας μην είμαι Κύπριος ή μάλλον ακριβώς γιατί δεν είμαι Κύπριος. Δεν έχω τη μεγαλομανία να πιστεύω ότι θα επηρεάσω την απόφαση των Κυπρίων, που μοιάζει εξάλλου να είναι ήδη ειλημμένη. Ούτε όμως την ηθική ποταπότητα όσων παρασύρονται από τις πλειοψηφίες και τους συρμούς και προσαρμόζονται. Όλες οι ειλικρινείς απόψεις είναι σεβαστές και αξιόλογες. Δεν υπάρχει μαύρο και άσπρο σε μια τέτοια ηθική και πολιτική δοκιμασία. Όλοι όσοι βασανίζονται θα ψηφίσουν τίμια. Ορθά ή

λανθασμένα: αυτό είναι κάτι που μόνο η Ιστορία θα το δείξει τελικά και τελεσίδικα.

Είναι όμως ανάγκη ακριβώς για χάρη αυτής της πλειοψηφίας εντίμων πατριωτών να ξεκαθαρίσουμε ορισμένα πράγματα. Γιατί είναι κρίμα κι άδικο να ψηφίσουν οι Κύπριοι μέσα στη σύγχυση και στην άγνοια. Μήπως δεν είναι αλήθεια ότι το 50% περίπου των Κυπρίων και ένα αντίστοιχο ποσοστό Ελλαδιτών δηλώνει ότι αγνοεί τι είναι και τι προτείνει το Σχέδιο Αναν;

Επειδή δεν είμαι Κύπριος, δεν θα μπω σε λεπτομέρειες όπως κάνουν μερικοί αυτόκλητοι ανανολόγοι των Αθηνών. Πρόσφυγες και περιουσίες, θεσμοί και μερίδια εξουσίας, αρνησικυρίες και στρατιωτικές

τον αείμνηστο Γιάννο Κρανιδιώτη, χάρη και στη βοήθεια του τότε προέδρου του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών Χανς Νίτριχ Γκένσερ, στα συμπεράσματα τη φαινομενικά ανώδυνη και αυτονόητη φράση: «Το Κυπριακό επηρεάζει τις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΟΚ». Έτσι άρχισε η μακρά πορεία που οδήγησε στην ένταξη της Κύπρου και στο Σχέδιο Αναν, που είναι αλληλένδετα, όσο και αν μετά το Ελσίνκι η επίλυση του Κυπριακού δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη. Σε αυτή την πορεία καθοριστική ήταν βέβαια η στήριξη του αείμνηστου Ανδρέα Παπανδρέου.

Αυτή η σχέση είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της σημερινής κατάστασης και της αυριανής προοπτικής.

καίωμα να ψηφίσουν «Όχι» αφού έτσι το επιθυμούν. Και βέβαια χάρη στο Ελσίνκι, που ήταν μια επιτυχία του Γιώργου Παπανδρέου, η Κύπρος θα μπει, παρ' όλα αυτά, ως ισότιμο μέλος στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου.

Αυτό όμως που θα πρέπει να ξέρουν είναι ότι οι συνθήκες που οδήγησαν στο Σχέδιο Αναν, με τα ελαττώματα και τις αδυναμίες του, εξαφανίζονται οριστικά. Δεν ξέρω αν και πότε θα εμφανιστεί ξανά άλλη συρροή περιστάσεων που θα ευνοήσουν μια νέα συζήτηση για την ενότητα του νησιού. Το αποκλείω όμως στο άμεσο μέλλον και πιθανολογώ ότι η de facto διχοτόμηση θα μεταβληθεί σε de jure διχοτόμηση με τις ευλογίες της διεθνούς κοινότητας. Ακριβώς επειδή οι Ευρωπαίοι θα

Ο δρόμος της Τουρκίας για την Ευρώπη σταματάει στο τείχος της Λευκωσίας.

Η πολιτική του βέτο στην πρόοδο των ευρωτουρκικών σχέσεων οδήγησε στο Ελσίνκι

και στην ένταξη. Το Σχέδιο Αναν ήταν η μοιραία συνοδεία αυτής της πορείας.

Γιατί όλα αυτά έγιναν στο πλαίσιο μιας ευρύτερης στρατηγικής του Ελληνισμού,

της διατήρησης με κάθε θυσία της ενότητας της Κύπρου, της αποφυγής της διχοτόμησης

εγγυήσεις, αυτά ορθώς απαιτούν οι Κύπριοι μόνοι τους να τα εκτιμήσουν και είναι λάθος οποιουδήποτε δεν πρόκειται να ζήσει στο νησί να παρεμβαίνει σε τέτοιου είδους συζητήσεις.

Υπάρχει όμως η διεθνής και δη η ευρωπαϊκή διάσταση του θέματος. Εδώ τα πράγματα αλλάζουν.

Το Σχέδιο Αναν υπάρχει μόνο επειδή είναι δεδομένη η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και διαγράφεται στον ορίζοντα ενδεχόμενη ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας.

Οι πολιτικές δυνάμεις της Κύπρου με την εξαίρεση του Προέδρου Κληρίδη όχι μόνο δεν είχαν αντιληφθεί τις δυνατότητες της αξιοποίησης μιας ευρωπαϊκής πορείας της Κύπρου αλλά και είχαν αντιδράσει ευγενικά ή λυσσωδώς. Είμαι ο πατέρας της ιδέας ότι η Κύπρος μπορούσε να αξιοποιήσει το ευρωπαϊκό πλαίσιο αφού το πλαίσιο του ΟΗΕ είχε πια εξαντληθεί. Διαγραφόταν η προοπτική της παρακμής του κομμουνιστικού στρατοπέδου και η περιθωριοποίηση των «αδεσμεύτων» που παραδοσιακά στήριζαν τα κυπριακά δίκαια. Το 1986, όταν στο Λουξεμβούργο απειλήσαμε με βέτο (το πρώτο μιας μακράς σειράς) τις σχέσεις Ευρώπης - Τουρκίας, καταφέραμε να βάλουμε με

Το Κυπριακό ποτέ δεν απασχόλησε αυτοτελώς τον διεθνή παράγοντα. Αν υπάρχει η συστηματική ενασχόληση του διεθνούς παράγοντα - ΗΠΑ και μεγάλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης -, αυτό συμβαίνει αποκλειστικά γιατί με τη στρατηγική Κρανιδιώτη - Πάγκαλου το Κυπριακό (ένταξη και λύση) αποτελούσε πια αναπόσπαστο τμήμα της ευρωπαϊκής στρατηγικής της Τουρκίας. Και αν θέλετε να το κάνω ακόμη απλούστερο, ουδείς θα ενδιαφερόταν για το Κυπριακό, όπως έδειχνε και η φθίνουσα πορεία του ζητήματος στον ΟΗΕ, αν δεν υπήρχε το ενδιαφέρον για μια λελογισμένη πρόοδο της Αγκυρας προς την ευρωπαϊκή ενσωμάτωση.

Αυτό είχα πει το 1988 με τη φράση «Ο δρόμος της Τουρκίας για την Ευρώπη σταματάει στο τείχος της Λευκωσίας». Η πολιτική του βέτο στην πρόοδο των ευρωτουρκικών σχέσεων οδήγησε στο Ελσίνκι και στην ένταξη. Το Σχέδιο Αναν ήταν η μοιραία συνοδεία αυτής της πορείας. Γιατί όλα αυτά έγιναν στο πλαίσιο μιας ευρύτερης στρατηγικής του Ελληνισμού, της διατήρησης με κάθε θυσία της ενότητας της Κύπρου, της αποφυγής της διχοτόμησης.

Σε μερικές ημέρες οι Κύπριοι θα βρεθούν μπροστά στη μοιραία κάλη. Αναμφισβήτητα έχουν το δι-

προσπαθούν να αποφύγουν και να αναβάλλουν μια ένταξη της Τουρκίας, θα της δίνουν ανταλλάγματα στο Κυπριακό.

Όλες οι ως τώρα τουρκικές απόψεις θα δικαιωθούν ενώ εμείς θα είμαστε απομονωμένοι και εν αδίκω αφού ορθώσαμε το «υπερήφανο» Όχι μας και το πετάξαμε στα μούτρα της διεθνούς κοινότητας. Μια Κύπρος-«μαύρο πρόβατο» της ευρωπαϊκής οικογένειας, αναξιόπιστη, με δυσνόητη πολιτική συμπεριφορά ακόμη, θα δυσκολεύεται να υπερασπισθεί αποτελεσματικά και τα καθαρά οικονομικά της συμφέροντα στο πλαίσιο μιας αμερικανότροπης Ευρώπης των «25».

Θα υπάρχει βέβαια πάντα η υποστήριξη του ελλαδικού και του ομογενειακού Ελληνισμού. Αλλά για ποιον σκοπό και με τι στρατηγική;

Ανήκω σε μια γενιά που μπήκε στην πολιτική για την Κύπρο. Μισό αιώνα τώρα καίει στα στήθη μου η φλόγα που άναψε ο αγώνας αυτών των Ελλήνων για τη λευτεριά τους. Είμαστε πολλοί αυτοί που κάθε φορά που ακούμε τον Μπιθικότση να τραγουδάει γι' αυτό το «χρυσοπράσινο φύλλο» που είναι «ριγμένο στο πέλαγος» δεν μπορούμε να σταματήσουμε τα δάκρυά μας. Το βράδυ του δημοψηφίσματος θα δακρύνουμε κι εμείς. Όχι μπροστά στις κάμερες της τηλεόρασης. Ο καθένας για λογαριασμό του. Γιατί η προοπτική μιας ενιαίας, δημοκρατικής, Κύπρου όπου θα ζούσαν αδελφοί μένοι Τούρκοι και Έλληνες, χριστιανοί και μουσουλμάνοι, χάνει τουλάχιστον για μία δεκαετία ίσως για πάντα. Η κατάρα της βολής, του ψευδοπατριωτισμού, της δημαγωγίας ακόμη μία φορά έχει οδηγήσει τον Ελληνισμό αδιέξοδο.

Δεν ξέρω αν και πότε θα εμφανιστεί ξανά άλλη συρροή περιστάσεων που θα ευνοήσουν μια νέα συζήτηση για την ενότητα του νησιού. Το αποκλείω όμως στο άμεσο μέλλον και πιθανολογώ ότι η de facto διχοτόμηση θα μεταβληθεί σε de jure διχοτόμηση με τις ευλογίες της διεθνούς κοινότητας